

ANYÁK HETILAPJA

SZERKESZTI

VACHOTT SÁNDORNÉ.
Előfizetési díj

Postai úton vagy Budapesten házhoz horlatva

Egyvegyedre (ápril, maj, juni) . . . . . 1 ft. 50 kr.
Három évszázadra (ápril—december) . . . . . 4 » 50 »

Az előfizetési pénzek

a kiadó-hivatalhoz

(Pest egyetem-utca 4. sz.) bérmentve intézendők.

A kísértet.

Beszély,

Vachott Sándornétól.

(Vége.)

V.

Alig jött ifju hősnünk első ámulatából magához, midőn a mellette elhaladó szellemi alak lépteit habozás nélkül követte.

A kísértet sem jobbra, sem balra nem tekintve össze járta az egész nagy kastélyudvart; majd a bokrozatok felé vette útját, s a legmeredekebb sziklás hegyoldalon, mely az épületet környező erdőségben emelkedett, oly biztossággal lebegett fölfelé, minőre ezen világ női lakói közül valóban senki nem leendő képes, s Vándory is csak nagy testgyakorlati ügyességének, s annak köszönhető, hogy néhány év előtt kedvencz szenvedélye vala a havasok közt zerge vadászattal tölteni idejét, hogy őt követni, nagy ovatosággal kúszva helyenkint, nem veszté bátorságát.

Igy tartott a lebegő alak sétája jó ideig; egyszerre azonban egészen váratlanul csak meg fordúlt, s a nélkül, hogy egyensúlyt vesztett volna, lefelé vette útját.

Vándoryra nézve már magában véve is sokkal több nehézséggel járt a lemenetel mint fölfelé volt az út, — hátha még szorongó aggodalmát hozzá gondoljuk a kedves jelenség miatt.

Hátha egyszerre csak fölébredne e meredek sziklák közt, — Gondolá felgerjedve, mert a kísértetben templomi védszentjét, a bájos Izabellát ismerve meg, nem volt nehéz kitalálnia, hogy ő csak a holdvilág kísértete, vagyis alvajáró. — S az alvajárókra nézve, ha veszélyesebb helyre veszik utjokat, egyszerre halált hozhat, ha fölébresztetnek.

A mesés szépségű lény sokszor volt hősnünk közelében, s még sem látszék észrevenni. — Lábai előtt durva sziklák meredeztek, de ő csak az égre, a holdvilághoz emelte tiszta szemeit.

Vándory léleketét visszatartva, nem egy merész ugrást kísértett meg, hogy közelében maradhason. — — Egyszerre azonban a meredek széle felé kezdett a szép alvajáró sietni, mely alatt a leomló zuhatag terjedelmes tavi ágya buzgott. — Mintha a völgy tüköre lett volna a csendes víz, vagy mintha egy kis eget akart volna varázsolni a földre is, a hold és csillagok képe benne ragyogott.

Vándory nem ügyelve a hely szépségére, mély borzalommal állott meg.

Ha még egy lépést tesz a meredek szélén — Gondolá a legnagyobb nyugtalansággal — el van veszve.

E pillanatban, mintha egy szellemhang fölfelé szólította volna, a túlvilági kép a holdvilág felé terjesztett karokkal előre hajolt, s mielőtt Vándory megakadályozhatta volna, a kemény sziklaszélről a lágy habok hullámai közé omlék.

Egy perc, s az első rémület rázkódása vissza adta Vándory lélekjelenlétét, ki ledobva felső öltönyét, habozás nélkül vetette magát utána.

VI.

Mig Vándory Béla kísértetes kalandja mind közelebb jutott fejlődéséhez, azalatt a nép, a cselédség által hirtét véve, hogy a kísértet nyomozására épen az maradt fenn egészen magánosan, ki mint a szomszéd birtok nagylelkű, jótékony földesura, egész környéket áldásban részesíté, annyira fölgerjedt, veszedelemtől féltve őt, hogy nagyja és apraja fölgyverkezék vasvillákkal, s éjfél felé megindult a kastélyhoz vezető úton. — Béla épen e pillanatban veté magát Izabella után, a habok közé.

A teremben eközben nyugtalansággal várták a

kísértetes kaland kimenetét, s különösen Zárdayné alig rejthette a nyájasság leple alá, mi őt feszítő varakozásban tartá.

Hátha a kísértetnek elrejtett czimborái vannak, s Vándorynak még élte is veszélybe jő. — Gondolá nem egyszer, s azon tudat, hogy a kitünő fiatal férfiú nagy részint az ő kívánata folytán szánta magát a merényre, bántotta lelkiismeretét.

Zárday egészen más gondolatokkal, vagy inkább gondokkal vala elfoglalva. — Az elmúlt nap folytán annyi fenyegető levelet kapott hitelezőitől, hogy komolyan kezdé fontolgatni, vajjon nem volna-e legjobb, ha csakugyan eladná Vándorynak az ősi vén kastélyt, melytől épen mert ősi, s egykor leánya birtokában szerette volna tudni, — fájt megválnia.

A vendégek a kíváncsiság könnyű gondoljaival foglalkoztak, s kedélyüket legfelebb a türelmetlenség háborgatta néha egy-egy pillanatra.

Egyszerre azonban mindenki gondolatait egy tárgy köré összpontosítá a kívülről hallatszó sikoltozás, láрма és szaladozás zavarára.

Itt a kísértet. — Mondá berohanva a komorna.

Vándory ő nagysága megfogta. — Jelenté halványan a szobalány.

De maga is oly sápadt lett belé, mint a kísértet. — Szólt fuldokolva az öreg kulcsárné.

Tele van az udvar vasvillás néppel. — Mondá halványan a komornok.

Egész falu fölfegyverkezett, hogy Vándory úrnak segélyere legyen a kísértetriasztásban. — Jelenté a berohano legények egyike.

Nincs semmi baj. — Maradjatok nyugodtan barátaim. — Hangzék kívülről Vándory csengő szózata.

Uri barátai azt akarják, hogy nagyságod kapkodja ki a tüzes gesztenyét, — azért jöttünk segélyere mi. — Mondá egy dörgő szózat.

Köszönöm jóságotokat. — De hiszen mint előre láttam, nem kísértet járt, hanem —

Szent Isten! — Susogák e perczen egyhangulag, kik Vándoryt fáklýakkal körül sereglék — Izabella kisasszony lett volna a kísértet!

Ő csak alvajáró, — beteg volt ez ideig. — Mondá Béla az alélt gyermekkel karján, belépve végre a kastélyba.

Hogy az, mi a népre nézve is leirhatlan hatást tön, mily benyomást tehetett a szülőkre, kik egyetlen gyermekök veszélyes betegségét ily módon tudták meg, nem kísértjük festeni. Az ijedség, fájdalom, és megcségyentülés, csaknem a kétségbeesésig emelkedett főkép az anyai szívben, kinek megbánni anyai kötelességei elhanyagolását elég ideje volt leánya beteg-

ága mellett. — Mert Izabella a nagy rázkódás után ideglázba esett, s hagymázában oly megindítón vallotta beszerelmét templomi ismerőse iránt, ki élte megmentője is vala, s oly forró ohajtással kívánta viszontlát ni fiatal hősünket, hogy Vándory Bélának végre orvosi rendellet folytán kelle a meglepett s magát még inkább vádoló anyával az ápolás és virrasztás gondjait megosztani, — mit egyébiránt, ha őszintén be kell vallanunk, sokkal több áldozatkészséggel teljesítte, minthogy Zárdayék kétségbe vonhatták volna viszon szerelmét Izabella iránt

Az orvosok egyhangu ítélete a beteg állapota felől az vala: hogy Izabella vagy nem éli túl veszélyes ideglázat; vagy ha igen, azon esetben többé nem fog alva járni, — de szükséges, hogy azonnal a gyakorlati élet szép prózájába nyerjen új hazát, mire nézve legjobb lesz őt mindjárt férhez adni.

Hogy ily ítélet után nem késett Vándory Béla a lábadozó Izabella előtt feltárni belsejét, mindenki fej-törés nélkül sejtethi, — valamint azt sem nehéz kitá-lálni, hogy a magát vádoló anyá bár mennyire elvei ellen volt is nagyon korán férjhez adni a leányt, annál inkább megnyugodott Isten rendelésén, mert Béla jó férji tulajdonai, mellett szép vagyonnal is bírt. Mi az apát illeti, Zárday sokkal inkább érzé, hogy szé-nája épen nincs jó rendben, minthogy valóságos sze-rencsének ne tartaná családi létére nézve a tekin-télyes állású, gazdag vót.

Hiszzen Leonám ugy is oda ígérte a kastélyt kísé-rteteivel együtt. Mondá mosolygva, miközben ne-jével együtt szívéből megáldá az ifju pár boldog frigyét.

A kastélyban egyébiránt, azon percztől fogva, melyben Vándory Béla, kifizetve ipa adósságait, fiatal ne-jével együtt letelepült, egészen új élet kezdődék. Izabella szép s nemesre hajló fiatal keble oly férj ve-zetése mellett, minő Béláé vala, csak szépen fejlődhe-ték, kinek mint családanya s házinőnek minden törek-vése az vala, hogy férje otthonát, kire nézve a nagy reményeket, a jövő nem czáfolta meg, gyermekeivel együtt földi édené varázsolja.

Kisértet sem mutatkozott soha többé. — A népet azon gondolat, hogy a kedves, angyal jó kisasszonyt kísértetnek gondolhatták, oly egyszerre kiragadá ba-bonájából, hogy a kastély környéke, melyből csak áldás áradt rájuk, soha, még éjféli órákban sem vala került, — hiszen Izabella a szónak szoros szeretete megőrzé gyermekeit oly fiatalságtól, minő az övé vala, meg-őrizte attól, hogy mint ő volt, alvajáró legyen egyik vagy másik, — s így a népnek sem volt alalkma föl-ébresztetni az ókor emlékeit.

Emlékkönyvbe.

Serdülő leánykának.

I.

Kedves bimbó vagy! de zárva virágod előttem,
Szirmodnak nem lát még fenekére szemem.
Majd ha kinyílsz, jőj el s kebeled mélyébe tekintve
Megjósolom mit fogsz termeni és mi leszesz.
Addig fejlődjél a jövőnek elébe, s a szépet
Melyet ígér jelened, váltsa be lányka jövőd.

II.

Vannak idők, hol öröm nem díszlik a pusztá jelenben
S a vérző szívnek végmenedéke : remény!
Óvjon az ég téged, kedves lány ilyen időktől
Vagy pedig adja meg azt, a mit epedve remélsz.

Székács József.

Képek a női nevelésről.

Rudolphi Karolin után.

HARMINCZHARMADIK LEVÉL.

Gertrudot tehát visszakívánod, mivel a mellett, mi előtted áll, nem nélkülözhetnéd őt? Legyen hát! Nem fogunk ugyan könnyen megválni tőle, de nekünk nem oly szükségés ő mint neked.

Elküldjük a jó teremtményt azon alkalom által, melyet kijelöltél, s ezer kedves dologgal terheljük meg számodra.

Szép nevet küldjek a kis újság számára? Ám legyen; ha fiú, nevezzétek őt Tihamérnek, s ha leány, legyen Ilona.

Az én két kis leányom hozzá fogott már a munkához, a várt parányi vendégecske számára szorgalmasan kötnek és varrnak. E gondolat nagyon boldoggá teszi őket. Sok csinos dolog már készen is van. Gertrud mindent magával fog vinni. Ő egyedül, minden hasonlói között, kiket ismerek, lehet csak arra képes, mire neked, jelen állapotodban szükséged van. A szegény teremtményt ugyancsak kelepce közé szorítá az ohajtás utánad s hú ragaszkodása irántunk. Matildra nézve azonban talán jó, hogy Gertrud megy. Hiába, ők semmiképp nem illettek egymáshoz. Matild, bár szerényen, de hidegen s szeretet nélkül követeli Gertrúdtól, mit tőle kíván, s Gertrúd, ki Ida kedves modorához van szokva, ezt mint rátartást, rója föl a gyermeknek. Igaz, hogy soha egy rossz szót sem mondott azért neki; de az még sem ér semmit, ha embeerek, kik ily közel érintkeznek, szeretet nélkül állanak egymás mellett. Minden elhangoltság helyrehozható, sőt a gyűlöletből is előbb kiépülhet a szív, mint a hideg szeretetlenségéből. Csak irányomban viseltetik a szegény kis Matild, teljes, gyermeki bizalommal. Legyen hát egyedül velem dolga, míg szíve ismét be-

gyógyuland, s a szeretet lehet eleme, melyben szépen és szabadon mozoghat.

P— irt H—ba, hogy Kornay felől hírt szerezhesünk. Ő ismét szabad, s nagy fiatalsága miatt megkíméltetik a kassatiótól, s adósságai lerovására, fizetéséből havonként levonnak bizonyos kis összeget. Ime, ez Matildra nézve legjobb alkalom, hogy mit megtakarított, felhasználhassa. Már átadta P—nek, hogy küldené el nevében, fivére számára. A gyermekek heti pénzét egyébiránt megkészszerézém, hogy a szépre fordításban annál inkább legyen gyakorlatuk. Sőt Matild ezentúl szekrényébe is fog majd apró magán ajándékokat is találni. Ida szívében ez, egy kellemtelen mozzanatot sem idézhet elő. Az ő Péterje, nem szükségel többet, mint mennyit épen kap. A ráadás által azt nyerte a kis leány, hogy néha Lorántnak is szerezhet némi kis meglepetést. Ezen gyermeket jutalmazni, annyit tenne, mint őt közönséges teremtményné elázni: mert mit ő kedveset s magasztos tesz, azt saját szép természetének ösztönzésére teszi. Mindjárt az első két héti taldalékpénzen rózsás hamuszín selymet vásárolt, egy erszényt horgolni fivére számára, melyet oly nagy titokban készít, hogy kivülem, Matild- és Gertrudon kívül senki nem sejt felőle. Születése napjára készül a meglepetés.

Hogy Loránt mint erősödik, mi szorgalmas, s a férfit jellem mi szépen fejlődik benne, időről időre P— bizonyosan megírja neked, s Gertrúd élőszóval fogja a képet kiegészíteni.

A jelen oly vidám. Ő tekints bizalommal a jövő elé! Ide zártam Ida első levelét; még hibás, de legalább egészen saját műve, s kimondhatatlan kedvvel iraték. Ezt látni fogod tartalmán ma gad is. Még egyszer, Isten veled, Emmám!

Gyermek-játékokról.

M. — Lina után.

Harmadik játék-alkalmazás.

Ma az anya hordozza a szobában gyermekét. Esik az eső, s így sajátlag mind ketten be vannak fogva, a kis téren.

Ekkor ismét megjelenik a kedves játszótárs, a labda. Az anya ki veszi a szekrényéből, s körben röpti a zsinornál fogva, miközben a játékot kis dallal kíséri.

Miután a kis Lili kedvére kimulatta magát a többször ismételt játék alkalmazással, az anya asztal mellé ül vele, s a labdát folytonosan egy helyben fölugratva, az új játékot hozzá illő szavakkal kíséri. Aztán majd az asztal egyik végén, majd a másikon ugrotja fel

azt. S miután Lili hangos kacagása söröme, az anyát is mind elevebbé teszi a játékban, a labdát mind felebbre ugrotja, egészen addig, míg az végre a szekrénykébe vissza esik.

A gyermek arczocskája egyszerre elszomorodik, midőn a kis labda eltűn, de az anya Lili kis kezét a magáéba véve, a zsinornál fogva azzal húzza ki ismét az elrejtőzött piros játszótársat. Ekkor az ön tevékenysége fölött elragadtatott gyermeket párnájára ülteti, kezecskéit összeszeszi, mik sajátlag már szinte arra látszanak idomítva lenni, hogy a kis lapdát tartás, s így dalol.

Fogd el kacsócska a kis labdát,
A magasból is, ha fölszállt.

A n ő i h i v a t á s .

Egy angol írónő gondolatai.

Önállás.

„Ha valami” dolgot meg akartál tenni, úgy menj magad, ha nem akartad megtenni, küldj másat.

Ezen régi alapszabály egész jelentőségében többnyire minden férfi által teljesen méltányoltatik, de annál kevésbbé általunk, asszonyok által. Egyike a legutolsó dolgoknak, melyet tanulunk, s gyakran csak a legnagyobb elhagyottság idején, vagy miután nehézségeket, megaláztatásokat — s minden nemű fájdalmakat türeink, az önállás, melyet a fiú már az iskolában megtanult.

Egész életünkön át az ellenkezőt szónokolták nekünk szavakkal vagy szavak nélkül. „Önálló fiatal hölgy” — „asszony, ki magáról gondoskodni képes” — hallgatva ismertetnek el az efféle beszédek egy jelentőségűnek az illetetlenség -- vagy asszonyiatlansággal, sőt csaknem egy jelentőségűnek azzal, ha nők szivaroznak vagy bohóc öltözetet viselnek.

És van sok, a női természetben mélyen gyökerült ok, mi ezen hiedelmet igazolja. Mi vagyunk a gyengébb fél — a legtöbben közülünk, érzik ezt, akár elismerik akár nem, s valamennyien a legszivesebben fogadjuk mind azon tiszteletet s figyelmet, melyet ezért az erősebb nem tanusít irányunkban.

A függés magában véve könnyű, sőt gyakran kellemes dolog, függeni egy lénytől, kit szeretünk, talán a legédesebb érzés a világon. Magát egészen s bizalomteljesen egy másnak engedni át; nem tartani többé szükségesnek jogai s személyessége érvényesítését, azon tudatban, hogy azok egy másra nézve épen

oly becsesek, mint bár mikor magunkra nézve valának; megszűnni egyáltalában önmagára gondolni; azon öntudat biztosságát érzeni, hogy nagy- és kicsinyben számolhatunk szeretetteljes segítségre — szóval, — „hogy felőlünk gondoskodva van” — mi dicső az ily állapot! oly dicső, hogy igen kevesek számára adaték csak, s még ritkábban szokott tartós lenni.

Ha közönséges sorsunk ez lenne, ha minden női lénynek volna mindig apja, fivére vagy férje védelmezőül, akkor valóban nem lenne szükséges az önállásról keserű, de jótékony tant említeni sem. De nem úgy van. Mert daczára minden költő — eszmények — s ókori nevelési rendszernek, senki nem fogja azon tényt kétségbe vonni, ki a legközösségebb józansággal s némi tapasztalással bir, hogy napjainkban asszonyaink fele része arra van *kényszerítve*, hogy maga gondoskodjék magáról, arra van utasítva, hogy állást, foglalkozást, elismerést, életmód- és örömeiket önmagának köszönhessen.

Itt természetesen azon osztály van szemeim előtt, melyre ezen gondolatok leginkább vonatkoznak — a férjhez nem ment osztály t. i. mely, mig leginkább szükségelné a függetlenséget, rendesen legkevesebbé tanulta meg azt, sőt gyakran nem volt szabad megtanulnia. A gyermek szobától kezdve értésökre adaték, hogy a tehetetlenség nőies és szép, a segély nyújtás ellenben — kivéve határozott származási esetekben — asszonyiatlan és rút. A fiúk ezer félét tehetnek, mik kis leánykákra nézve illetlenek volnának.

Nézetem szerint épen abban fekszik a legnagyobb tévedés a női nevelést illetőleg, hogy nem az, mi van jól, hanem hogy mi illik, emeltetik létele törvényeül; bizonyos elismert fogalom a nőiségrol, melyek bizonyos derék ősanýáktól származtak, s többekre nézve utódaik közül tökéletesen alkalmazhatók is, mely a tényt azonban teljesen félre teszi, azt t. i. hogy nemünk egyes teremtményekből áll, kik lény- és jellemben gyakran még különbözőbbek egymástól,

mint a másik nemtől. Mert nem találunk-e folytonosan asszonyos férfiakat és férfias asszonyokat, s gyakran nem épen azon jellemek a legszebbek-e, melyek mind a két nem tulajdonait egyesítik? S így kell, hogy létezzék egy jog, mely férfiak s nőkre nézve érvényes s még is felebb áll mind kettőnél, mely megmondja nekünk, minden körülmények közt mi a jó és szükséges; s az önállás ezen törvény első szabályaihoz tartozik.

(Folytatjuk.)

A legegyszerűbb s tapasztalathűbb nevelési rendszer.

XIII.

3) *A jellem-képzés és edzés.* A jellem, mint azt itt értem, nem egyéb, mint az akaratnak azon szilárdsága, melynélfogva az ember mind azt, mit a józan ész igaznak ismert, a kegyeletesség jónak érez, a mennyire emberi gyarló erő engedi, mindenkor és minden tetteiben, erélyesen és tántoríthatlanul követi és nyilvánítja.

Ennek képzésére, a gyermek folyó élete apró, és család nagyobb eseményeinek, viszontagságainak, körülményeinek alkalmait kell felhasználni. Például: ha a gyermek valamit fogad, vagy ígér, meg kell vele tartatni; ha hazudik, meg kell szégyeníteni, fejtegetvén előtte, mily lealacsonító, mily hitelt- becsületvesztélyeztető dolog légyen, a szó-benemváltás és hazudozás; a gyermek boszúját, haragtartását arra szükség enyhíteni, hogy ott, hol igaza van, nagylelkűleg megbocsátni kész legyen, vagy megvetni a gaz sértőt s többé nem játszani vele: hol igaza nincs, megkövetéssel vessen véget a haragnak. A gőgöt nemes büszkességgé, makacsságot szilárdsággá, önbizalommal és önállósággá, az önhittséget önértetté és ember-becsüléssé kell nála nemesíteni. Így a barátságra nézve állhatatosságot, szeretetre nézve gyöngédséget szükség önteni a gyermek lelkébe. Legkülönösebben pedig arra kell munkálni, hogy a gyermek a maga apró és család nagyobb baleseteinél, kedvetlenségeinél, erős kitartó lélek-éberséget tanúsítani, s azok ellenében jelleméből bátor ellenhatást kifejteni, és hol még segítni lehet, segédért józan észéhez folyamodni, hol segítni nem lehet, pulya csüggettség helyett, nemes resignációval túrni szokják. A szüle fejtegesse a gyermek előtt, miként balesetek és szerencsétlenségek, gyakoriak az életben, s közösök ezekkel sőt milliókkal; de az isteni jószág, ész és szorgalom, szintén ezeket sőt milliókat emelhetnek s emelnek fel ismét; hogy a csüggettség gyáváknak tulajdona, s a rosszat még rosszabbá, súlyosabbá teszi. stb. Szoktatni szükség a gyermeket arra, hogy az igaznak, jónak, becsületnek, kész legyen olykor áldozatul adni apró örömeit, szenvedélyeit, kényelmeit. Itt leginkább lehet helye, a történelem, különösebben a régi

görögök és rómaiak nemesb példányainak, gyermek fogalmához mért felmutatása. Megkell jegyezmem, hogy én a nevelés ezen elsőbb korszakában, a lelki tehetségek kifejtegetéseinél, sem az úgynevezett aesópi mesének, sem az úgynevezett szívképző regéknek, regényeknek barátjuk nem vagyok. Az elsőnek azért nem, mert azon kikötés, hogy állatok természetellenesen beszélhessenek, könnyen zavarba hozhatná a gyermeknek még gyöngye állást józan esztét; az utóbbiaknak azért nem, mert a képzelet szüleményei, könnyen már a gyermek-korban túlsúlyt adhatnának a képzelő erőknek a többi lelki tehetségek fölött, mi a valóznak felfogásaira nézve idves nem lehet. A történelem válogatott jellemei, azonfelül hogy lelket nemesítenek a gyermeknél, oly ismeretekkel is gazdagítják azt, mik valódiak, s miknek idővel is hasznukat veszi.

A vétkek, bűnök fejtegetéseinek s megismertetéseinek, az elsőbb korszakban, véleményem szerint el kell maradni. Ha azonban a gyermek a vétkek valamelyikére csábúlna, vagy csábíttatnék, észére kell adni, mily lealacsonító, mily utálatos tettet követett el, mennyire megszomorította szüleit, mennyire elvesztené, ha tette köztudomásra jőne, mindennek becsülését, szeretetét, mily sors várna rá, ha megújítná vétkét, a polgári életben; de ezen észre-adást csak szigorú és érzékeny fenyítés után kell neki tenni, hogy a benyomás egész életére hatályos legyen; azt adván tudtára, hogy az efféle vétket a polgári hatalom is keményen bünteti, s apró gyermeknél ez a szülék szomorú kötelessége.

E szerint, míg a kegyeletesség képzése, az emberi méltóságnak és tisztelgetéseknek, inkábbára csak passív és tapintatos érzetét tárgyazza, a jellemképzés már arra törekszik, hogy a gyermek akarat-hajlama megszilárdíttassék, s ez által amaz érzelmet minden tetteiben kövesse, nyilvánítsa.

XIV.

Ujra ismétlem, miként csalatkozniék, ki azon véleményben volna, hogy az elsőbb nevelési korszak józan ész-kifejtése, kegyeletesség- és jellemképzése által, már a nevelést, a gyermek egész lelkére nézve

befejezettnek kívánám tekintetni. Koránsem; ezek csak alap-vetések, mik ugyan magukban is, a test ép-sége mellett, elégségesek az embert világi és túlvilági boldogságának bizonyos fokára juttatni, s öt legnagyobb részben, főkép az önmunkálta boldogtalanságoktól megóvni. Azonban a boldogságnak tetőpontját, egyfelől az *erényesség* — mit abban helyezek, hogy az ember teljes meggyőződés és ok-adatosság mellett, tehát öntudatosan, és nem csak könnyen tántorodható tapintatos érzelemből, vagy kedély, szivhajlam megszokásából kövesse a jót — másfelől az *ember lelki és testi erőinek teljes kifejtése, s a világi tudások és ügyességek megszerzése*, tehát a második

nevelési korszak működése, adják meg. Azonban va lamint ezen utóbbiak megszerzésének, soha sem szabad az elsőbb korszak alapvetéseinek rovására történnie — különben csak kétélű fegyver adatról, tudomány és ügyességek által a gyermek kezébe, melyet idővel szintúgy használhatna ön- s mások boldogsága ellen, mint mellettök — úgy az elsőbb korszak előadott alapvetése nélkül, vagy annak elhanyagolásával, vagy annak elferdítésével, csak a legritkább, s különös kedvező körülmények-közi esetekben, fog boldogulhatni a nevelés későbbi korszaka; más esetekben alig foghatván annak egyéb, mint némi helyre-igazítások, sikerülni. *Fáy András.*

Mutatvány

Jósika Julia „Családélet“ című, sajtó alatt levő regényéből.

I.

E kirándulás után darabig igen csendesen éltünk, minek én, bár épen nem ellensége a társadalmi élvezeteknek, ez egyszer valóban örültem. — Gondolataim, — mig csendesen végeztem házi foglalatosságaimat, vagy munkámmal elfoglalva ültem anyám mellett, — oly szépek voltak s oly boldogítók, hogy soha zajosabb örömökre nem vágytam.

Pedig minő egyszerűek, minő igénytelenek valának e gondolatok s visszaemlékezések! — De a fiatal sziv kevéssel elégszik meg; s e kevésből oly paradicsomot tud magának teremteni, mely fölér érett éveinek legforróbb boldogságával.

Mig első ifjuságunk ruganyosságával bir szivünk s lelkünk — a jövőben élünk, s mint a méh minden virágból mézet tud színi, ugy mi is rövid multunk s jelenünk minden egyes jelenetében anyagot lelünk, a szép és érdekes jövőnek alkotására.

Érett éveinkben a jelen az, mely leginkább elfoglal, örömeivel és fájdalomával; ha pedig elértük az élet telét, ha a barna vagy szőke fürtök helyett ősz haj fűdi fejünket, akkor a multban élünk, — a szép visszahozhatlan multban, melynek fájdalmaiban is még élvezetet keresünk és találunk! — — — —

Ha őszinte akarok lenni, meg kell vallanom, hogy e télen a debreczeni bálók nem birtak reám nézve, a régi vonzerővel. Az összehasonlítás a vendéglők avult s kissé piszkos szobái s a megyesküti tágas és fényes terem közt, tükörsima padolataikkal, minden ügyekezetem mellett is, nem lehettek az első előnyére. Aztán — bár hiánya nem volt a jó es deli tánczosoknak, — hiányzott azon egy magas alak — ki nem tánczolt ugyan, de — — — —

Hanem miért e részletekkel bajlódni! — miért tovább fűzni e visszaemlékezéseket; — hiszen csak

tulajdon szivem tud ezekben érdeket lelmi — e szivmelynek csak multja van s egy távoli, fényes, tulvilági jövője — de mely előtt a jelen pusztaság s sivatag — megfosztva az élet virágai s napfényétől!

Mig én magam báljainkban s multságainkban nem tudtam a régi örömmel s meglelégedéssel résztvenni, addig nővéreimmel egészen másként állt a dolog.

Nelli a farsangot nálunk, Debreczenben töltötte, és Zsuzsa néni annyira szerette fogadott gyermekét, hogy még ő is, öreg napjaira, reá szánta árva fejét s el-eljárt néha bálókba s egyéb vigalmakba, melyek épen e télen, városunkban, bővelkedtek.

Mennyi bajunkba került az öreg leányt arra birni, hogy öltözetének kissé újabb s divatszerűbb szabást adasson, csak mi tudjuk, kik hetekig fáradtunk abban; de midőn végre Zsuzsa néni első báljára készen állt, hamuszín selyemruhájában, fehér egyszerű de finom csipkéből készült főkötőjében, szép sötétvörös, török chále-al vállain, mindenkinek be kellett vallania, hogy éltes hölgy is szép lehet, a maga nemében.

Midőn legelőször megjelent nagyobb társaságban, mindenki mintegy csodálkozva bámult reá; mert hirtől a legtöbben ismerték ugyan, de személyesen megszólván senki a jelenlevők közül; — s annyi pletyka, annyi kósza hir keringett róla a városban s az egész környékben, hogy senkisésem csodálkozott volna, ha Kovács Zsuzsa kisasszony mint valóságos torzalak jelenik meg; de e szép bár éltes és kissé mogorva alaknak megjelenésére egy sem vala elkészülve.

Eleinte kissé mormogott az öreg hölgy, a világ bolondságán, ki az ily bakugrásokban s mindenféle ide s tova futásban talál örömet; — de kedvencz Nellije oly szép volt, annyi hódolóra s bámulóra ta-

lált, s ennek következtében oly jól mulatott, hogy Zsuzsa néni is nemsokára kibékült avval, mi kedves gyermekének annyi örömet szerzett, s elég jókedvűen kísért bennünket a bálókba.

De egygyel — épen nem volt megelégedve — s ez az volt, hogy a legtöbbször Nina is velünk jött.

E gyermek még igen fiatal az efféle bolondságokra, öcsém, — mondá nem egyszer atyámnak; — ugy is elég könnyelmű s kaczer, s feje tele semmiségekkel — még egészen elrontjátok. Jobb volna neki hóm maradni, s fanni vagy kötni; — majd reáér később a bolondját járni, ha épen meg kell lenni.

Igaza volt Zsuzsa néninek, — nagyon is igaza; — de akkor ki látta azt át? — kinek volt köztünk elég ereje Nina kéréseinek és kedves hízgeléseinek ellenállni? — Sem jó anyámnak, sem atyámnak, bár az utóbbi mintegy ösztönszerűleg érezte olykor, hogy hibás — de mintha maga előtt ki akarná menteni gyöngeségét, nem egyszer mondá: — Hadd tánczolgjon s mulasson szegényke mig fiatal, s kedve telik benne később ki tudja mennyi baj és bú jutand neki!

* * *

A farsang utolsó hetében voltunk, s tánczvigalmak s színházi előadások kezét adtak egymásnak, mintegy unszolván mindenkit, hogy élvezze a pillanat gyönyörűségét, mielőtt komolyabb évszakba lépne.

Igy történt, hogy majdnem minden estét a házon kívül töltöttünk, s még Zsuzsa néni is annyira megszokta e vidám életet, hogy nem is mormogott többé, s csak néha néha egy-egy halk sohaj által tanusítá rozsalását, — ha csakugyan még rozszalta a dolgot.

Egy este színházban voltunk, hol a csörgő sapkát adták.

A harmadik sorban ültünk; Nina anyám s atyám közt, Nelli az utóbbi mellett, aztán jöttem én s végre Zsuzsa néni, ki egészen a hosszú pad végén foglalt helyet, mintegy védfalul állítván föl tekintélyes alakját unokahugai s a fiatal emberek közt, kik jöttek mentek a padok melletti üres helyen, s nem egyszer kacsingattak két szép nővérem felé. Erre Zsuzsa néni egyszer mint másszor összevonta sűrű szemöldeit, s kihívólag köhicselt, mintha értésükre akarná adni a vakmerőknek, hogy hiában fáradoznak, mert ő: Kovács Zsuzsánna kisasszony nem fél tőlök, egy cseppet sem, s majd megmutatja nekik hol van illő helyök.

Engem, a kissé avult darab mellett, e melléktátek is mulattatott, ugy hogy nagyon jól töltöttem időmet.

Egyszerre, midőn épen énekélek: Mi bátor vidéki szegény parasztok sat. éreztem, hogy Nelli mellett nyugtalanul mozog helyében, s egyszersmind Zsuzsa néni hangosabban köhicsel a szokottnál.

Nellire néztem, ki pirosan mint a hajnal, s igen viharos arczkifejezéssel, szemeit a szinpadra szegezte; aztán Zsuzsa nénihez fordultam, s láttam, hogy egyenesen túl mint a gránátos, de szemöldei egészen össze-

értek haragjában, s még mindig szép és eleven fekete szemei, villámokat szórnak egy ismeretlen és sajátságos alak felé, ki közel hozzá de kissé előtte állt, s kinek tekintete nem a szinpadon, hanem Nelli nővéremen fűgött.

Ki lehet az? — gondolám az ifjura nézvéen, mit veszedelem nélkül tehettem, mert ő le nem vette szemét Nelliről.

Az idegen igen csinos volt; szálas ifju, nyílt széles homlokkal, nagy e even kék szemekkel, kinek gazdag szöke hajzata s röt bajusza és szakállá, épen nem álltak roszul vidám de kissé nyers vonásaihoz.

Öltözete tiszta volt, s finom kelmékből készült de épen nem hasonlított úriemberéhez, hanem inkább valami hetyke kocsis vagy lovászéhoz, kihez az ostor, melyet kezében tartott, jobban is illett volna mint urfihoz.

Látszott azonban, hogy az ki előttem állt, koránsem cseléd — de mindamellert hogy — magam sem tudom mi okon, — benne mindjárt az uriemberre, ismertem, még is valami oly betyáros volt egész megjelenésében, hogy épen nem tudtam kinek és minek tartsam őt

Mig e gondolatokkal foglalatoskodtam, az első fölvonásnak vége lön, s az idegen, ismert magyar nótát fűtyölvén, elhagyta helyét.

Ki volt ez? — kérdeztem, Neli karját érintvéen; ki fölsohajta, mintha könnyebbülést érezne, visszahajlott a pad támaszára.

Uj szomszédunk Tamásfalvi Vincze; — felett Nelli kedvetlen hangon, s hirtelen hozzátette: — ki állhatatlan ember s a legnagyobb betyár az egész vidéken. Szeretném tudni minő balsors hozta őt ide; — azt hittem hogy Pesten van

Tehát ismered?

Inkább csak látásból, bár egyszer-kétszer találkoztam vele Balázsnánál, kikhez gyakran jár.

Nem volt nálatok?

Jól tudod, hogy Zsuzsa néni nem igen szereti a fiatal látogatókat — főleg ha oly betyárosok mint Tamásfalvi.

S hogy jutott a vidékbe?

Szép jószágot örökölt nagybátyjától, az öreg Tamásfalvi Pétertől, ki tavaly meghalt.

Hm — gondolám magamban — furesa, hogy erről Nelli egy szót sem szólt — ő — kikülönben nem oly hallgatag szomszédjai felől — s még Zsuzsa néni sem emlegette egyetlen szóval is uj szomszédját!

Alig gördült föl a függöny másodsor, a Tamásfalvi ismét elfoglalta régi helyét, jobbra balra taszítván a jó civiseket, kik távolléte alatt padunk mellett időztek; mi némi mormogást s nem egy haragos tekintetet idézett elé, de miről az úrfi legkisebb tudomást sem vön.

Nelli látván, hogy alkalmatlan szomszédja ujra megjelent, összeharapta ajkait, s villogó szemeit le

nem vette a színpadról; bár alig hiszem, hogy sokat értet volna abból mi ott történt vagy mondatott. Zsuzsa néni ellenben oly határozottan szegezte éles szeméit az ifjura, mintha tekintetével agyon akarná őt szurni.

De Tamásfalvi nem sokat gondolván, vagy talán észre sem vévén az éltes szüz haragját, igen nyugodtan folytatá elébbi játékát, azaz folytonosan Nellire nézett; míg ez, e tekintetnek hatása alatt, melyet inkább érzett mintsem látott, mindinkább kipirult, bár mozdulatlanul tilt mint a kőszobor.

Igy folyt a dolog a darab végéig; s tele levén a színház, szülein kissé időztek, hogy kikerülhessék a nagy tolongást.

Tamásfalvi látván, hogy bár fölkelünk, el nem hagyjuk helyeinket, el nem mozdult a tereméből, hanem közel Zsuzsa nénihez, ki neki hátat fordított, foglalt helyet.

Mikor végre mi is indultunk, s Neli kilépett a padok közül, az ifjú kalapot vagy inkább kucsmát emelt, s meghajtván magát kissé nyers, de nem kellemetlen hangon szólt:

Jó estét Nelli kisasszony.

Nelli összerázkódott; s békétlenül egyet topogván kis lábával, elfordult s egy hangot sem felelt.

Csintalan mosoly vonult el az ifju ajkain, s egész nyugalommal a bal oldalról, hol eddig állt, jobbra fordult Nelli felé, s ismételte köszöntését, s elébbi szavait.

Neli haragosan bámult reá, mintha soha sem látta volna, de hallgatott.

Talán nem ismer reám; — folytatá az ifju a legnagyobb béketűréssel — Tamásfalvi Vincze vagyok, s szerencsém volt nem régiben a kisasszonynyal találkozni Kisuszálláson, Balázsék házánál.

Meglehet, — felelt végre Nelli, lassan s hidegen mint a jég — igen sokan járnak Balázsékhoz kiket nem ismerek, s kiknek ismeretségükre nem is vágyom;

de most megvallom, azt hittem, hogy valami cseléd szólított meg.

Ha, ha, ha! — nevetett jókedvűen az idegen — mivel nem járok oly czifra ruhában mint a városi urfiak, tulajdon inasommal tévesztett össze Nelli kisasszony! Ha, ha, ha! minő jó tréfa!

Én abban semmiféle tréfát nem látok; — szólt Nelli egész komolysággal; — s azt hiszem, nem nagyon hizelgő, kegyedre nézve, ha cselédjének tartatik.

Oh! ebben téved a kisasszony; — felelt Tamásfalvi, még mindig nevetve; — inasom igen csinos legény, sokkal szebb nálamnál, csak nyerhetnék a cserében.

Gondolja kegyed? — vágott közbe Nelli megvetőleg — akkor csak szerencsét kívánhatok kegyednek ily úrias gondolkodáshoz.

Az ifjú felelni akart, de éppen most értünk a terem ajtajához, s mielőtt szólhatott, Nelli meghajtotta magát s büszkén tolytatá:

Ne fárassza magát tovább Tamásfalvi úr; jó éjszakát!

Evvél kilépett a tereméből, és Zsuzsa néni karjába fogózáván — ki jóváhagyó fejbillentéssel hallgatá Nelli beszédét — ketten előre siettek, míg Tamásfalvi, kucsmájával kezében utánuk nézet s fogai közt mormogott:

Valódi kis sátán! — de majd megszelidítjük!

* * *

Haza érvén, Nelli nem vett részt a késő vacsorában, hanem mondván, hogy feje fáj, szobámba sietett, hol hálni szokott, mikor Debreczenben volt; s midőn félórával későbbén én is oda mentem, az asztal előtt ült, s két kezével elfödven arcát, keservesen sírt.

Mi bajod Nellikém? — kérdeztem, csókot nyomván égő homlokára.

Oh! a gyalázatos, kiállhatatlan ember!

E fölkiáltáson kívül más feleletet nem nyerhettem.

Arany mondatok.

Külföldi remek írók után.

Szépség leköti a férfiszívet; de csak az erény képes a szeretet gyöngéd lánczai közt megtartani.

Musäus.

A közönséges kedély szerencséjében büszke, s szenvedése közt szerény; s a nemes, szerencséjében szerény, s szenvedése napjain, büszke.

Rückert.

Ne remélj senkibe barátot találni, ki benned barátot nem talált.

Young.

Szükségben hallani a barátság szavát, a legigasztalóbb, miben a szív részesülhet.

Schiller Sarolta.

Másokat nevetetni, nem nagy mesterség addig, míg különbös valaki előtt, hogy elménczésünk vagy magunk felett történik-e.

Lichtenberg.

Felelős szerkesztő: **Vachott Sándorné.**